

І. С. Процик, Н. І. Кара
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

doi

© Процик І. С., Кара Н. І., 2022

У статті проаналізовано основні показники, які характеризують населення України, зокрема рівень безробіття, мобільність громадян по регіонах, рівень народжуваності та смертності. Наведено інформацію про досвід роботи українців за кордоном за регіонами, тенденції міжнародної міграції та міграції населення з України, виокремлено найбільш популярні країни для міграції. Визначено чинники, які зумовлюють міжнародну міграцію населення і визначають її світові тенденції і масштаби та основні типові причини міграції українців. Визначено країни, які суттєво послабили умови перебування для українських трудових мігрантів з метою їх більшого приваблення.

Ключові слова: міграція, трудова міграція, причини міграції населення, заходи по залученню мігрантів, аналіз міграційної ситуації в Україні, рекомендації по поверненню своїх громадян

Постановка проблеми

Проблема міграції українців стає доволі масштабним явищем за останні роки, що породжує низку інших важливих проблем і криз в економічному розвитку країни. Ріст трудової міграції одночасно із зменшенням кількості новонароджених та збільшенням кількості людей пенсійного віку веде до загострення ситуації на внутрішньому ринку праці та вимагає адекватної реакції уряду через заходи в міграційній, економічній, соціальній, зовнішньоекономічній та інших політиках.

Дослідження чинників, які формують бажання громадян покинути країну в пошуках роботи за кордоном, світових міграційних тенденцій та опитування настроїв мігрантів допоможе запобігти росту шалених темпів міграції та розробленню заходів для повернення населення в Україну.

Одним із невирішених питань дослідження міграційної ситуації є моніторинг причин виїзду населення, їхніх настроїв, бажання чи небажання щодо повернення назад, розробка заходів до стримування міграції та стимулювання повернення назад на батьківщину та запобігання цьому в майбутньому.

Актуальність дослідження

Міграція населення виникла ще з появою людства, і неважливо, чи вона була організованою чи стихійною, поступово набираючи темп і здійснюючи все більший вплив на економічний, соціальний та інші напрямки розвитку країн та регіонів. Міграція робочої сили є неминучим процесом в світі і необхідно з'ясувати причини, які її зумовлюють та оцінити можливі наслідки і врахувати їх вплив на приймаючу країну та країну походження.

Згідно з даними, кожна 35-та людина живе, працює або навчається поза межами своєї країни, а загальна чисельність мігрантів сьогодні становить понад 300 мільйонів осіб [12].

Саме якість і кількість трудових ресурсів в країні забезпечує стабільність та стійкий розвиток національної економіки держави, рівень добробуту населення тощо, а з відсутністю власних належних трудових ресурсів необхідною умовою забезпечення функціонування ринку праці стає саме міграція трудових ресурсів та поповнення їх за рахунок працівників з інших країн.

Формулювання мети та завдань статті

Метою даної статті є аналіз тенденцій та формування сучасних особливостей міграційних процесів в Україні з використанням найновіших доступних статистичних та фактичних даних.

Головними завданнями в процесі роботи є встановлення основних загальних чинників, які зумовлюють міжнародну міграцію населення і визначають світові тенденції та масштаби та типових причин, які спонукають українців змінювати країну проживання і роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання та проблеми трудової міграції висвітлювались у багатьох працях вітчизняних науковців, зокрема, це Гайдучий А., Маліновська О., Краузе О., Мельник С., Позняк О., Хомра О., Лібанова Е., Гуменюк Ю., Мосьондза С., Майданік І., Драгунова Т. та інші.

Виклад основного матеріалу

Міграція населення – це переміщення людей через кордони певних територій зі зміною місця проживання, а зовнішня трудова міграція – переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування [6].

Як свідчить статистика, з кожним роком Україна все більше втрачає своє трудове населення, а за останні роки взагалі стала країною-донором трудових мігрантів у інші країни, переважно європейські. На сьогодні міграція трудового населення – це одна з найбільших економічних проблем України.

Для початку варто проаналізувати основні показники, які характеризують населення України. На жаль, ця статистика є невтішною для країни (рис. 1).

Згідно зі зробленим для України прогнозом у наступні 30 років спостерігатиметься скорочення населення України з кожним наступним роком. Якщо проаналізувати у віковому розрізі, то відбувається загальне старіння населення нашої держави, і на рис. 1 наведено прогнозовану динаміку кількості населення старше 65 років та скорочення кількості дітей до 14 років, як наслідок, скоротиться кількість трудового населення в країні. В Україні спостерігається достатньо низький рівень народжуваності – сумарний коефіцієнт народжуваності становить 1,2, у 2020 році кількість народжених становила 293,4 тис. осіб. При цьому одночасно відбувається зростання смертності в державі, у 2020 році кількість померлих – 616,8 тис. осіб, що суттєво перевершує показники народжуваності. Як наслідок, відбувається суттєве скорочення кількості населення в Україні, якщо у 2018 році цей показник становив 42,4 млн осіб, у 2020 році - 41,6 млн осіб, то у січні 2022 року – 41130,4 тис. осіб, загальне скорочення чисельності населення у січні 2022 р. становило 36,9 тис. осіб. Залишається суттєвим перевищення кількості померлих над кількістю живонароджених: на 100 померлих – 32 живонароджені [4, 8].

Звичайно, ці дані є прогнозованими, але тенденції на скорочення народжуваності населення України і зростання кількості осіб пенсійного віку буде спостерігатись, а враховуючи суттєвий вплив пандемії і війни в Україні в 2022 році, ці прогнозовані статистичні дані стають надто оптимістичними і будуть суттєво відрізнятись від реальності.

Особливості процесів міграції населення України

Рис. 1. Прогноз чисельності України за даними 2019 року, тис. осіб

На кількість трудових ресурсів в країні впливає величезна кількість чинників, зокрема, кількість працездатного населення, показники народжуваності та смертності, темпи старіння населення, ВВП на душу населення, рівні бідності та безробіття, рівень заробітку тощо.

Рівень безробіття на кінець 2021 року мав найвищий показник за період з 2014 року в Україні, і становив 10,9 % для населення працездатного віку, а це є потужним поштовхом саме до трудової міграції українців.

Як свідчать статистичні дані, громадяни західних областей є максимально мобільними (середнє значення кількості подорожей 2,0), і найбільше використовували безвізові подорожі закордон, помірно мобільними (1,5) є мешканці центральної України. Респонденти Сходу та Півдня України найменше користувались безвізовими подорожами (0,9 та 0,7 відповідно) [7].

Аналогічна тенденція спостерігається стосовно вікових меж, зокрема, найбільш мобільним є населення 18–29 років (1,8) та 30–55 років (1,5), а громадяни старшого віку суттєво менше використовують безвізові подорожі (1,019).

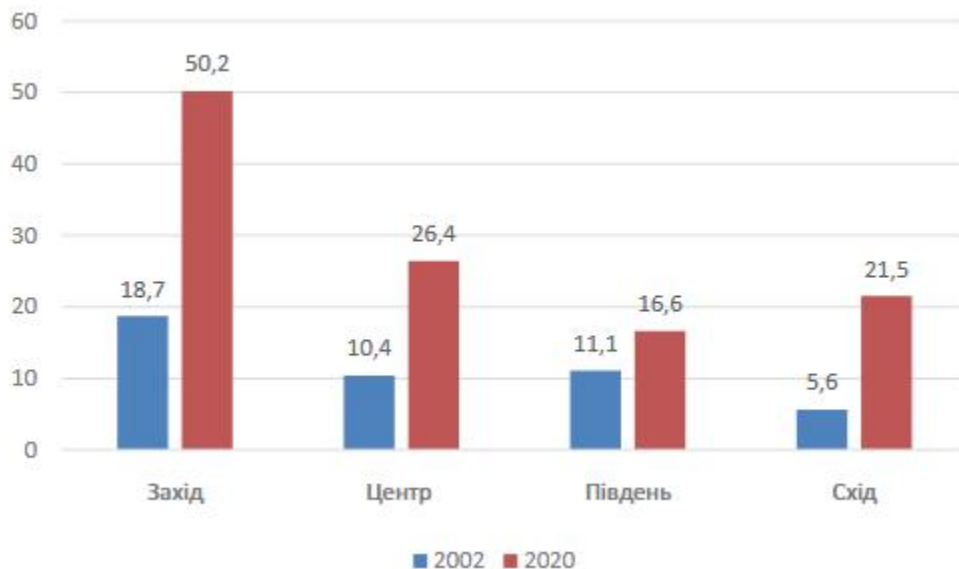

Рис. 2. Досвід роботи за кордоном у 2002 та 2020 роках (по регіонах, %)

* Дані дослідження «Українське суспільство: моніторинг соціальних змін» [7]

Як видно з даних опитування 2021 року, найменше досвіду роботи за кордоном мали українці з півдня та сходу нашої держави, і суттєво більше на роботу за кордон їздили саме громадяни західних регіонів і центральної України.

Проаналізувавши дані з міжнародної міграції у світі за період 1990–2020 років, весь час спостерігалась тенденція до постійного зростання показника кількості населення, що проживає за межами країн походження, і у 2020 році він становив 281 млн осіб, що на 108 млн осіб більше порівняно з 2000 роком, коли він становив 173 млн осіб.

Стосовно чисельності міжнародної міграції населення з України за період 1990–2020 років спостерігалась переважно тенденція до зростання. Найменшим показник виявився у 2010 році і становив 5,4 млн осіб, що проживають за межами країни. Саме в цей період спостерігалось також зменшення кількості українських трудових мігрантів за кордоном, що відбулось через глобальну економічну кризу і виникнення проблем з працевлаштуванням мігрантів за межами країни. Аналогічні тенденції спостерігались також в 2020 році, що напряду залежало від ковідних обмежень у світі і локдаунів, коли наші громадяни втрачали роботу і змушені були повертатись назад на батьківщину.

Згідно з даними Міністерства соціальної політики України, за кордоном на постійній основі працює близько 3,2 мільйона наших співвітчизників, а в окремі періоди – від 7 до 9 млн осіб [10].

Україна займає 8 місце серед країн, громадяни яких виїжджають на роботу за кордон згідно з наведеними даними Звіту про міжнародну міграцію (World Migration Report 2022). Найбільше наших мігрантів працювало у Польщі – це 1,5 млн українців [9].

Перш за все, варто визначити основні загальні чинники, які зумовлюють міжнародну міграцію населення і визначають її світові тенденції, масштаби та напрямки. Це, зокрема:

- нерівномірність економічного та соціального розвитку країн у світі;
- швидкі темпи зростання кількості населення в окремих регіонах світу та демографічна криза в інших;
- екологічна ситуація;
- нерівномірний розвиток науково-технічного прогресу тощо.

Саме ці причини створюють підґрунтя для появи думок про міграцію в іншу країну.

Як відомо, існують дві загальновідомі групи причин, які стимулюють громадян до міграції і переїзду в іншу країну, а саме економічні та неекономічні.

У кожного мігранта свої причини, які спонукають та змушують його змінювати країну проживання і роботи, але варто виокремити основні типові причини міграції, які найбільше впливають на процес зміни країни. Інколи доволі складно визначити головну причину переїзду і переважно мігрантами керує сукупність причин і чинників. До таких причин належать:

- низький рівень доходу, який унеможливує гідне та повноцінне життя українців та їхніх сімей;
- зростання безробіття і низьке соціальне забезпечення на батьківщині;
- відмінності в умовах проживання;
- відмінності в особистій реалізації та майбутніх перспективах у різних країнах;
- природні та екологічні причини;
- соціальні причини (шлюб з іноземцем, воз'єднання сімей тощо);
- навчання;
- медичні причини;
- військові (внаслідок військових дій на території проживання) та причини безпеки тощо.

Незважаючи на невеликі спади трудової міграції в період криз та пандемій європейські країни відчують нестачу власних трудових ресурсів і потребують зараз та у майбутньому додаткових трудових мігрантів. Багато іноземних країн декларують свою зацікавленість саме в українських трудових мігрантах, і готові запроваджувати додаткові заходи задля залучення та утримання в себе на ринку іноземних працівників.

Низка європейських країн суттєво послабили умови перебування для українських трудових мігрантів у своїх країнах з одного боку, а з іншого – спостерігається не просто послаблення, а стимулювання і залучення наших мігрантів до себе, спрощуючи процедури працевлаштування у різних країнах. Зокрема, до таких заходів належать спеціально розроблені програми залучення українських громадян: спрощення правил в'їзду та перебування там, соціальні пакети, пільгові програми залучення студентів та школярів на навчання, що спрощує адаптацію й інтегрування на ці ринки в майбутньому тощо. Такі програми залучення трудових мігрантів присутні в Польщі, Словаччині, Чехії, Угорщині, Німеччині та інших країнах, з допомогою цих заходів планується залучити необхідну кількість висококваліфікованих трудових ресурсів з-за кордону та заповнити нестачу власних кадрів. Оскільки трудові ресурси перерахованих вище країн також масово виїжджають у пошуках кращої та більш високооплачуваної роботи в напрямку багатших західних країн, створюється нестача та ускладнюється ситуація на їхньому внутрішньому ринку праці.

Так, у 2017 році угорський уряд прийняв рішення про дозвіл для громадян країн-не членів ЄС працевлаштовуватись в країні без отримання відповідних дозволів на роботу. До цієї категорії мігрантів належать і українці, які отримали право працювати в Угорщині в певних галузях та сферах економіки 90 днів, поки діє безвізове перебування, а по завершенню цього періоду необхідно отримати дозвіл на роботу і працевлаштування та перебування в Угорщині [7].

Близько 20 мільйонів громадян Польщі проживають за межами країни, переважно у Німеччині, Великобританії, Ірландії, Італії, Нідерландах та інших країнах [5]. З метою рееміграції уряд Польщі запропонував громадянам, які повернуться назад в країну, податкові пільги протягом чотирьох років, але, на жаль, поляки заробляють в інших країнах суттєво більше, ніж у себе на батьківщині.

Урядом Польщі було розроблено низку заходів, які мали б стимулювати їхніх громадян повертатись, серед переліку є пільга на повернення, яка повинна заохочувати поляків повертатись та приваблювати іноземних громадян, які раніше не були в країні. Усі заходи, які розроблені урядом, спрямовані на середньо- і довготерміновий період працевлаштування іноземних мігрантів у країні.

Не тільки уряд Польщі, а й керівництва компаній впроваджують заходи з метою залучення та утримання українських працівників на своїх підприємствах, а саме – сприяють об'єднанню сімей своїх підлеглих, пропонують працевлаштування для членів родини чи сприяють процесу навчання дітей.

Постійно зростає кількість українських заробітчан, які офіційно зареєстровані в Польщі, а живуть і працюють в Німеччині, де також спостерігається суттєва нестача трудових ресурсів, що є небезпекою для Польщі, враховуючи вищі заробітні плати, кращі умови і соціальне забезпечення.

Згідно з польською статистикою, вакансії та пропозиції від працедавців зросли на 29,6 %, що суттєво перевищує кількість зацікавлених осіб у пошуку роботи [1]. Аналізуючи статистичні дані, у 2021 році спостерігається збільшення обсягів міграції трудових ресурсів, і за перше півріччя до Польщі надано понад 400 тисяч віз на роботу, а за увесь попередній рік – 500 тисяч.

Чому саме Польща є такою привабливою країною для міграції українців? Через близьке та зручне територіальне розташування, вона є членом Європейського Союзу з достатньо високим рівнем життя і хорошими умовами праці для працівників, доволі зрозуміла і легка у вивченні мова, ринок тощо.

Згідно з даними Міністерства розвитку праці та технології Республіки Польща, використання праці українських трудових мігрантів у економіці Польщі призвело до 13 % зростання економіки [8]. З 2012 року спостерігається зростання чисельності зареєстрованих польських працевлаштувачів, які виявили бажання працевлаштувати українських трудових мігрантів: у 2012 р. це 243,7 тис., а в 2020 р. цей показник трішки зменшився і становив 1329,8 тис. осіб., що менше на 385,2 тис. ніж у 2017 р., коли показник був максимальним. Це незначне зниження пояснюється пандемією.

Як показують дослідження, трудова міграція зростатиме в ці та наступні роки. Але військовій дії спровокували в країні шалені темпи міграції, і за період з лютого 2022 року спостерігається переміщення населення, як внутрішнє, так і зовнішнє. Зростання активізації внутрішньої та зовнішньої міграції відбувається залежно від активності бойових дій у різних регіонах нашої країни. Найбільша кількість внутрішніх мігрантів переїжджає на проживання у західні області країни, де вони можуть стати на облік як внутрішньопереміщені особи, більше 2,5 млн осіб згідно з даними державних адміністрацій західного регіону. Хоча наявні статистичні дані у цих областях не повністю відповідають дійсності, оскільки на облік стають не всі внутрішньопереміщені особи, а тільки ті, які потребують поселення та соціальної допомоги, а значна частина самотужки знімають житло, влаштовуються в родичів чи друзів тощо.

Згідно з даними Департаменту соціального захисту Львівської обласної державної адміністрації, станом на 10 травня 2022 року у Львівській області офіційно зареєструвалися 235 тисяч внутрішньопереміщених осіб, з-поміж них – діти, приблизно 75 тисяч осіб [3]. За даними Міністерства соціальної політики, у кінці березня як внутрішньопереміщених, зареєстрували лише 130 тис. громадян, тоді як за підрахунками Міжнародної організації міграції, такими є понад 6,5 млн осіб [2].

За даними загальнонаціонального опитування МОМ (9–16 березня 2022 р.), свої домівки покинули громадяни України: Схід – 2 344 936 осіб, Київ та область – 1 936 839, Північ – 1 302 022, Південь – 485 829, Центр – 220 243, Захід – 187 854 осіб [11].

Згідно з характером прийняття рішення мігрантом про міграцію, в Україні спостерігаються усі три види переміщення, а саме: добровільне, вимушене та примусове. Внаслідок повномасштабної війни Україну вимушено покинули понад 6 млн українців, основними напрямками міграції стали: Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина та інші. Більше половини вимушених переселенців перетнули кордон з Польщею, спостерігався також незначний виїзд українців в Молдову та Білорусь. Відбувалось також примусове переміщення українців до Росії, понад 500 тис. громадян, серед яких близько 121 тис. дітей, хоча відсутні точні дані про кількість примусово вивезених громадян після початку військових дій в Україні.

Серед людей, які змушені покинути кордони нашої держави, приблизно 95 % – українські громадяни та 5 % – іноземці (близько 215000 осіб).

Станом на 22 квітня лише за офіційними даними майже 13 млн українців змушені були покинути власну домівку, серед них внутрішньопереміщеними особами стали близько 7,7 млн громадян і понад 6 млн осіб, які перетнули кордон з Україною. Це становить майже 32 % населення України. Хоча на фоні тотального виїзду громадян з країни спостерігається повернення наших мігрантів в Україну, яке становило близько 1,1 млн на 22 квітня 2022 року. На початку в країну вертались переважно чоловіки, а з часом вже спостерігалось повернення саме жінок та дітей.

Аналізуючи статистику виїзду з України, можна сказати, що саме в період з 27 лютого до 9 березня цього року з України виїхало найбільше наших громадян – 1 649 088 осіб; кожного дня кордон перетинало понад 150 000 осіб. З кінця березня кількість громадян, які вимушено виїжджають, поступово зменшується [11].

Достатньо важко прослідкувати рух наших мігрантів після перетину кордону далі по країнах, оскільки країни, які межують з Україною, достатньо часто є транзитними для руху переселенців в інші країни ЄС. Усі країни використовують різні методики для дослідження і обліку мігрантів та використовують різні дані по міграції, що унеможливорює формування зведених показників переміщення наших мігрантів та їх перебування тощо. Як відомо, зараз наші зовнішньопереміщені особи реєструються не тільки в прикордонних з Україною країнах, але й в Іспанії, Португалії, Німеччині, Франції, Великій Британії, Нідерландах, Австрії та інших країнах. Частково рух вимушених мігрантів у Європі можна прослідкувати через офіційну реєстрацію в певних країнах на проживання і отримання соціальної допомоги, через користування пільговими квитками на транспорт з прикордонних країн у інші країни чи внутрішнє перевезення по країні.

Значна частина зовнішньопереміщених осіб, які перетинали кордон по закордонному біометричному паспорту, може перебувати в країнах ЄС до 90 днів і ніде не реєструватись, проживаючи за власний кошт, в родичів чи друзів.

Трудова міграція громадян суттєво впливає на економіку України, поряд з позитивним впливом, вона несе суттєво більший негативний вплив на розвиток економіки. Уряду України потрібно виробити необхідні заходи для зменшення міграційних потоків з країни, поки це не стало катастрофою, та запобігти цьому в майбутньому.

Висновки

Щоб повернути своїх заробітчаних назад на батьківщину, можливі два варіанти: покращити економічні, соціальні та інші умови в своїй країні або погіршити їх у приймаючих країнах. Оптимальним є перший варіант, який вимагає розроблення заходів в трьох важливих напрямках, а саме для стримування зростання майбутньої міграції; для стимулювання повернення співвітчизників і їх реінтеграції та адаптації в економіку України; для залучення зовнішніх трудових мігрантів.

На практиці реальні масштаби міграції населення перевищують зафіксовані офіційними органами. Усі статистичні дані ґрунтуються тільки на кількості прибулих і вибулих осіб, для формулювання міграційної статистики цього занадто мало.

При розробці майбутніх заходів для повернення наших співвітчизників назад на батьківщину необхідно проводити ґрунтовний моніторинг причин виїзду і дослідження настроїв мігрантів, бажання чи небажання їх повернення назад до дому, що саме, на їхню думку, на це може вплинути тощо, розробити напрями заходів та пріоритети.

Важливим елементом для розроблення заходів є перепис населення, який проводився доволі давно, і відсутня оновлена база стосовно трудових ресурсів, місця проживання, кількості, віку тощо.

Важливо враховувати у заходах, що за кордоном зараз знаходиться багато наших вимушених переселенців, які не планували виїжджати і мають бажання повернутись в Україну, але, на жаль, не у всіх є куди повертатись. Хоча деяка частина з них думали про трудову міграцію і просто скористались відповідним моментом. Необхідно запровадити державні програми по будівництву житла для тих, хто втратив його, пільгові кредити чи інші варіанти, які допоможуть вирішити скрутне питання з житлом.

Перспективи подальших досліджень

Перспективою подальших досліджень є розроблення конкретних заходів для стримування зростання міграції в майбутньому, стимулювання реінтеграції мігрантів в Україну; залучення зовнішніх трудових мігрантів, також в розрізі заходів для уряду та бізнесу.

Список використаних джерел

1. Барановська В. Польща вже не влаштовує. Українці вибирають для заробітків іншу країну. 2021. URL: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/polsha-uzhe-ne-ustraivaet-ukraincy-vybirayut-dlya-zarabotkov-druguyu-stranu-1576192.html>.
2. Беднова Г., Губа Р. В Україні вже 6,5 мільйонів переміщених осіб. 2022. URL: <https://p.dw.com/p/48hs3>.
3. Департамент соціального захисту населення, Прес-служба ОДА. На Львівщині офіційно зареєструвалися уже понад 235 тисяч переселенців: кілька простих кроків, як отримати статус ВПО. 2022. URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67585>.
4. Державна служба статистики України. Експрес-випуск. Зайнятість та безробіття в IV кварталі 2021 року. 2022. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2022/03/28.pdf>.
5. Желіховський С. «Податковий рай» для трудових мігрантів? Як уряд Польщі переманює українців. 2021. URL: https://lb.ua/world/2021/09/03/493158_podatkoviy_ray_trudovih.html.
6. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» № 761-VIII від 05.11.2015 р., із змінами і доповненнями № 341-IX від 05.12.2019 р.
7. Іващенко К. Динаміка міграційних настроїв населення України: що змінилось за 30 років? Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. Київ. 2021 р. Випуск 8 (22). С. 169–184. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/monitoring-2021-bez-dodatkov.pdf>.
8. Малиновська О. Ukraine Crisis Media Center. Міграція в Україні: цифри і факти. УКМЦ 29.10.2021р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pgdhRR4gxzs>.
9. Трудова міграція: чи побільшає українських заробітчан у 2022р. 2022. URL: <https://eba.com.ua/trudova-migratsiya-chy-pobilshaye-ukrayinskyh-zarobitchan-u-2022-rotsi>.
10. УКРІНФОРМ. Понад 3 млн українців працює за кордоном на постійній основі – Мінсоцполітики. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2752271-ponad-3-mln-ukrainciv-pracue-za-kordonom-na-postijnij-osnovi-minsocpolitiki.html>.
11. Філіпчук Л., Ломоносова Н., Сирбу О., Кабанець Ю. Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого – 24 березня 2022). 2022. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznua-2022>.
12. Яворович Т. Україна посіла восьме місце у світі за кількістю емігрантів. 2021. URL: <https://suspilne.media/190735-ukraina-posila-voosme-misce-u-sviti-za-kilkistu-emigrantiv>.

References

1. Baranov'ska V. Pol'scha vzhe ne vlashtovuie. Ukraintsi vybyraiut' dlia zarobitkiv inshu krainu. [Poland is no longer satisfied. Ukrainians choose another country to earn money]. 2021. Retrieved from: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/polsha-uzhe-ne-ustraivaet-ukraincy-vybirayut-dlya-zarabotkov-druguyu-stranu-1576192.html>.
2. Biednova H., Huba R. V Ukraini vzhe 6,5 mil'joniv peremischnykh osib. [There are already 6.5 million displaced people in Ukraine]. 2022. Retrieved from: <https://p.dw.com/p/48hs3>.
3. Departament sotsial'noho zakhystu naseleння, Pres-sluzhba ODA. Na L'vivschyni ofitsijno zareiestruvalysia uzhe ponad 235 tysyach pereselentsiv: kil'ka prostykh krokiv, iak otrymaty status VPO. [More than 235,000 IDPs have already been officially registered in the Lviv region: a few simple steps on how to obtain IDP status]. 2022. Retrieved from: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67585>.

4. Державна служба статистики України. Експрес-випуск. Зайнятість та безробіття в IV кварталі 2021 року. [Express issue. Employment and unemployment in the fourth quarter of 2021]. 2022. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2022/03/28.pdf>.
5. Желіховський С. «Податковий рай» для трудових мігрантів? Як уряд Польщі переманює українців. ["Tax haven" for migrant workers? How the Polish government entices Ukrainians]. 2021. Retrieved from: https://lb.ua/world/2021/09/03/493158_podatkoviy_ray_trudovih.html.
6. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» [Law of Ukraine "On external labor migration"] № 761-VIII від 05.11.2015 р., із змінами і доповненнями № 341-IX від 05.12.2019 р.
7. Ivaschenko K. Dynamika mihratsijnykh nastroy naseleння Ukrainy: scho zminylos' za 30 rokiv? Ukrain-s'ke suspil'stvo: monitorynh sotsial'nykh zmin. 30 rokiv nezalezhnosti. [Dynamics of migration sentiments of the population of Ukraine: what has changed in 30 years? Ukrainian society: monitoring of social change. 30 years of independence]. Kyiv 2021r. Vypusk 8 (22). S. 169–184. Retrieved from: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/monitoring-2021-bez-dodatkov.pdf>.
8. Malynovs'ka O. Ukraine Crisis Media Center. Mihratsiia v Ukraini: tsyfry i fakty. [Migration in Ukraine: figures and facts]. 2021r. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=pgdhRR4gxzs> Retrieved from: <https://eba.com.ua/trudova-migratsiya-chy-pobilshaye-ukrayinskyh-zarobitchan-u-2022-rotsi>.
10. UKRINFORM. Ponad 3 mln ukraintziv pratsiuie za kordonom na postijnij osnovi – Minsots-polityky. [UKRINFORM. More than 3 million Ukrainians work abroad on a permanent basis - the Ministry of Social Policy]. 2022. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2752271-ponad-3-mln-ukrainciv-pracue-za-kordonom-na-postijnij-osnovi-minsocpolitiki.html>.
11. Filipchuk L., Lomonosova N., Syrbu O., Kabanets' Yu. Vymushena mihratsiia i vijna v Ukraini (24 liutoho – 24 bereznia 2022). [Forced migration and war in Ukraine (February 24 - March 24, 2022)]. 2022. Retrieved from: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznia-2022>.
12. Yavorovych T. Ukraina posila vos'me mistse u sviti za kil'kistiu emihrantiv. [Ukraine ranked eighth in the world in the number of emigrants]. 2021. Retrieved from: <https://suspilne.media/190735-ukraina-posila-vosme-misce-u-sviti-za-kilkistu-emigrantiv>.

I. S. Protsyk, N. I. Kara

Lviv Polytechnic National University

PECULIARITIES OF UKRAINIAN POPULATION MIGRATION PROCESSES

© Protsyk I. S., Kara N. I., 2022

The article analyzes the main indicators that characterize the population of Ukraine, in particular unemployment, mobility by region, birth rate and mortality, in particular, the forecast of the population of Ukraine and in terms of two categories such as ages 0–14 years and 65 years and older.

The information on the experience of Ukrainians working abroad by regions during 2002 and 2020, trends of international migration for the period 1990–2020 and migration of the population from Ukraine are given. As it shown, the lowest figure was in 2010 and amounted to 5.4 million people living outside the country. The decline in the number of Ukrainian labor migrants abroad has doubled in the last 15 years, in 2010 - due to the global economic crisis and the emergence of problems with employment of migrants abroad and in 2020 – declining trends directly depended on global restrictions and lockdown citizens lost their jobs and were forced to return home.

The factors of the international migration of the population and determine its global trends, scale and directions and the main typical causes of migration of Ukrainians, which have the greatest impact on the process of change of the country, were determined. Sometimes it is difficult to determine the main reason for moving and mostly migrants are driven by a combination of reasons and factors.

Many foreign countries declare their interest in Ukrainian labor migrants and are ready to introduce additional measures to attract and retain foreign workers in the market. The countries that have significantly weakened the living conditions for Ukrainian labor migrants in order to attract them more, including Poland, Slovakia, the Czech Republic, Hungary, Germany and other countries, have been identified, and the main measures implemented have been described.

The migration processes in Ukraine that took place after February 24, 2022 and are related to martial law are also described.

Key words: migration, labor migration, reasons for population migration, measures to attract migrants, analysis of the migration situation in Ukraine, recommendations for the return of its citizens.

As of April 22, according to official figures alone, nearly 13 million Ukrainians had been forced to flee their homes, including about 7.7 million internally displaced persons and more than 6 million people crossing the border into Ukraine. This is almost 32% of the population of Ukraine.